

**Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju
nozares risku novērtējums
2017/2018**

**Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
Rīga, 01.04.2019.**

Saturs.

I Ievads.....	3
1. Izmantotā Metodoloģija	3
2. Nozares ievainojamības un draudu kopsavilkums.....	3
3. Nozares komentāri	4
II Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju raksturojums.....	5
1. NILLTFN tiesiskā regulējuma vispusīgums	9
2. Uzraudzības procedūru un to piemērošanas efektivitāte.....	10
3. Administratīvo sodu pieejamība un piemērošana	11
4. Kriminālo sodu pieejamība un pielietojums	12
5. Darbības uzsākšanas kontroles esamība un efektivitāte	12
6. Nozares kredītu devēju godīgums/ētiskums.....	14
7. Nozares kredītu devēju personāla zināšanas par NILLTFN	14
8. Atbilstības funkcijas/ IKS efektivitāte.....	15
9. Aizdomīgu darījumu ziņošanas un uzraudzības efektivitāte.....	15
10. Pieejamība un piekļuve informācijai par patiesajiem labuma guvējiem	16
11. Uzticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība un neatkarīgu informācijas avotu pieejamība (4.1.11. un 4.1.12.).....	17
III Kategorijai raksturīgo ievainojamības mainīgo rādītāju analīze	20
1. ievainojamības faktori	20
2. apjoms un klientu raksturojums	20
IV Pakalpojumu NILLTF riska novērtējums.....	24
1. Distances kredīti	24
2. Patēriņa kredīti	26
3. Līzīngi un citi ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātie kredīti.....	28
4. Hipotekārie kredīti.....	30
5. Kredīti pret kustamas lietas ķīlu	31
6. Kredīti juridiskām personām un saimnieciskās darbības veikšanai	32

1. IZMANTOTĀ METODOLOĢIJA

Novērtējums tika veikts atbilstoši Pasaules Bankas metodoloģijai¹ (modulis 6B, citu finanšu iestāžu ievainojamība), vērtējot nozares ievainojamības virzienus (mainīgos)² un atsevišķi vērtējot nozares raksturīgāko pakalpojumu grupu³ ievainojamības faktorus, rezultātā nosakot kopējo nozares ievainojamības līmeni.

Atbilstoši metodoloģijai, katram no vērtētajiem mainīgajiem nozares novērtēšanas darba grupa, pamatojoties uz dokumentiem un faktiem, piešķir novērtējuma līmeni. Nozares ievainojamības virzieni (mainīgie) tiek vērtēti 11 līmeņu vērtību skalā no 0 līdz 1, kur 0 nozīmē neeksistējošu, bet 1 teicamu ievainojamības samazinošo faktoru ietekmi. Savukārt, vērtējot nozares raksturīgāko pakalpojumu grupu ievainojamības faktorus, vērtējums atbilstoši metodoloģijai tiek norādīts otrādi, proti, vērtējums “zems” vai “neeksistē” ievainojamības līmeni konkrētajam pakalpojumam samazina, savukārt vērtējums “augsts” – palielina. Katrs no piešķirtajiem ievainojamības vērtējumiem katram virzienam vai faktoram atbilstoši metodoloģijā iekļautajam vērtēšanas rīkam (sistēmisks rīks ar iestrādātām matemātiskām formulām) nosaka kopējo nozares un katra atsevišķā pakalpojuma ievainojamības līmeni.

2. NOZARES IEVAINOJAMĪBAS UN DRAUDU KOPSAVILKUMS

Risks nozīmē iespējamību, ka nozares draudi izmanto nozares ievainojamību, tāpēc nozares komersantam sava iekšējās kontroles sistēma jāveido uz risku balstītā pieejā - tā, lai samazinātu iespējamību, ka komersanta ievainojamība (vājā vieta) tiek izmantota noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai terorisma finansēšanai.

Ievērojot patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju saimnieciskās darbības būtību, proti, kreditēšanas pakalpojumu sniegšanu pārsvarā Latvijas patērētājiem un komersantiem, nozare ir pakļauta riskiem, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, savukārt nozarei piemītošais terorisma finansēšanas riska līmenis vērtējams kā zems.

Galvenie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas (NILL) draudu aspekti nozarei ir:

- ✓ Kredīta izsniegšana un atmaksa skaidrā naudā;
- ✓ Juridisku personu/saimnieciskās darbības veicēju kreditēšana, izsniedzot liela apmēra nenodrošinātus kredītus;
- ✓ Iespējama fiktīvu rēķinu izmantošana faktoringa darījumos;
- ✓ Necaurspīdīga ieguldīto/piesaistīto naudas līdzekļu izcelsme komercdarbības/saimnieciskās darbības nodrošināšanai;

¹ Vairāk informācijas <http://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/antimoney-laundering-and-combating-the-financing-of-terrorism-risk-assessment-support#1>

² Sk. šī novērtējuma II nodaļu

³ Sk. šī novērtējuma III un IV nodaļu

- ✓ Kredīta pirmstermiņa atmaksa lielā apmērā vai daudzos mazāka apmēra maksājumos;
- ✓ Kredīta atmaksu aizņēmēja vietā veic trešā persona;

Galvenie ievainojamības aspekti nozarei ir:

- ✓ Nozares komersantu neviennozīmīgā izpratne par NILLTF riskiem, to izvērtējumu, iekšējo kontroles sistēmu nepieciešamību un to efektīvu darbību uzņemumā;

Atbilstoši izmantotajai metodoloģijai, izvērtētajai informācijai un ievērojot Otrajā nacionālajā NILLTF risku novērtēšanas ziņojumā ⁴ konstatēto draudu līmeni, NILL risks patērētāju kreditēšanas nozarē vērtējams kā vidējs.

		Nozares NILL risks				
Nozares draudi	Augsts (A)					
	Vidēji augsts (VA)					
	Vidējs (V)					
	Vidēji zems (VZ)			x		
	Zems (Z)					
		Z	VZ	V	VA	A
		Nozares ievainojamība				

3. NOZARES KOMENTĀRI

Novērtējuma melnraksts pirms publicēšanas tika nosūtīts Latvijas Alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācijai, Latvijas Finanšu nozares asociācijai, Latvijas Hipotekāro Nebanku Aizdevēju asociācijai, Latvijas Līzinga Devēju Asociācijai un Latvijas Lombardu asociācijai. PTAC un nozares pārstāvju tikšanās laikā ⁵ PTAC izskaidroja nozares risku novērtējumā izmantoto metodoloģiju un sniedza atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Atbilstoši nozares pārstāvju ieteikumiem, tika izstrādāta šī nozares risku novērtējuma kopsavilkuma sadaļa.

⁴ http://www.kd.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf (sk.156.lp.)

⁵ 2019.gada 12.martā, PTAC

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumus drīkst sniegt kapitālsabiedrības, kuras ir saņēmušas Patērētāju tiesību aizsardzības centra (PTAC) izdotu speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. Prasības speciālās atļaujas (licences) saņemšanai stājās spēkā 2011.gada 1.novembrī un uz 2018.gada 31.decembri speciālā atļauja (licence) bija izsniegta 62⁶ kapitālsabiedrībām.

Galvenās prasības licencētajām patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kapitālsabiedrībām reglamentē:

- 1) Patērētāju tiesību aizsardzības likums (PTAL);
- 2) 2011.gada 29.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.245 "Noteikumi par speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai" (MK noteikumi Nr.245);
- 3) 2014.gada 21.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.648 "Noteikumi par distances līgumu par finanšu pakalpojumu sniegšanu";
- 4) 2016.gada 25.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.691 "Noteikumi par patērētāja kreditēšanu" (MK noteikumi Nr.691).

Personas, kas izsniedz kredītus tikai saimnieciskās darbības veikšanai (t.sk., juridiskām personām), neietilpst patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju skaitā un tiem nav nepieciešams no PTAC saņemt speciālo atļauju (licenci). Tāpat PTAC izsniegtā speciālā atļauja (licence) nav nepieciešama⁷:

- 1) kapitālsabiedrībai, kura uzskatāma par kredītiestādi saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē kredītiestāžu darbību;
- 2) ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam, kas piedāvā norēķināties par preču vai pakalpojumu iegādi atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā, nepiesaistot trešās personas finansējumu;
- 3) komersantu, kurš saskaņā ar līgumu, kas noslēgts starp ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, preču vai pakalpojumu iegādei piedāvā slēgt tikai tādus patērētāja kreditēšanas līgumus, saskaņā ar kuriem netiek maksāti procenti vai citi papildu maksājumi;
- 4) krājaizdevu sabiedrībai.

Vairākas PTAC licencētās kapitālsabiedrības paralēli patērētāju kreditēšanas pakalpojumu pakalpojumiem izsniedz kredītus arī juridiskām personām un/vai privātpersonām saimnieciskajai darbībai, kā arī nodarbojas ar preču tirdzniecību.

No 60 licencētajiem patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem 2018.gada 1.pusgadā 56 sabiedrības vismaz vienā no kredītu veidiem bija slēgušas jaunus darījumus, proti aktīvi darbojās tirgū, tomēr izsniegto kredītu apmēri to vidū būtiski atšķiras. Atsevišķi komersanti piedāvā aizdevumus patērētājiem 4 kredīta veidos, kā arī izsniedz kredītus saimnieciskās darbības

⁶ T.sk. 2 sabiedrības saņēmušas speciālo atļauju (licenci) 2018.gada II pusgadā

⁷ Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta (1¹) daļa

veikšanai, savukārt lielākā daļa komersantu specializējas vienā vai divos kredīta veidos⁸. Kredītus saimnieciskajai darbībai piedāvā 23 kapitālsabiedrības.

Licencēto kapitālsabiedrību dalībnieki ir gan kredītiestādes, gan sabiedrības, kuru dalībnieki ir ārvalstu kapitālsabiedrības, gan vietējā kapitāla sabiedrības. Vairākām kapitālsabiedrībām dalībnieki ir atsevišķi mazāki komersanti, kuri vēsturiski apvienojušies, lai izpildītu prasības speciālās atļaujas (licences) saņemšanai.

Tabula Nr.1

**Licencētie patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji dalījumā pēc piedāvātā kreditēšanas veida
2018.gada 1.pusgadā**

Apzīmējumi			LM	Kredīti pret kustamas lietas ķīlu					
			LZ	Līzinga u.c. ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredīti					
			HK	Hipotekārie kredīti					
			DK	Distances kredīti					
			PK	Patēriņa kredīti					
			BK	Biznesa kredīti privātpersonām un/vai juridiskajām personām					
			X	izsniegti jauni aizdevumi konkrētā kredīta veidā					
			A	tikai administrēti aizdevumi konkrētā kredīta veidā					
			PD	pieteikta darbība konkrētā kredīta veidā					
Specializācija kreditēšanas veidos									
Nr.	Sabiedrības nosaukums (iepriekšējais nosaukums)	Reģ.Nr.UR	LM	LZ	HK	DK	PK	BK	
1	ExpressCredit SIA	010325285	X	A	A	X	X		
2	VITA CREDIT SIA	010346354	X	X	X		X	X	
3	AS Moda Kapitāls	000334586	X	X	X		X	X	
4	Ātrais Kredīts SIA	010318313	X		X	X	X	X	
5	Money Express Credit AS (Money Express Credit SIA)	010332653	X	X	X		A	X	
6	DSA INVEST SIA	010318746	X	X			X		
7	Finance 360 SIA (Finansu Grupa Latvijas Lombardi SIA)	010344403	X		X		X	X	
8	InCREDIT GROUP SIA	010330740		X		X	X	X	
9	UniCredit Leasing SIA	000342308		X	A		A	X	
10	Aizdevums.lv SIA	000346877					X	X	
11	Lateko Līzings SIA	000336665			X	X	X	X	
12	E Lats SIA	000348283	X			X	X		
13	E-kredīts AS (Dagne AS (Lombards Dagne AS))	000312602	X	X			X		
14	OZcredit.lv SIA (Ozerings Grupa SIA)	010343276	X			X	X		

⁸ Sk. tabulu Nr.1 "Licencētie patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji dalījumā pēc piedāvātā kreditēšanas pakalpojumu veida 2018.gada 1.pusgadā"

15	Baltic Finance Fund SIA	010334287			X		X	X
16	Nordic Finance SIA	000377327				X	X	
17	Orbīta AS	170300114	X				X	
18	Mokilīzings UAB filiāle Latvijā	10390302				X	X	
19	mogo AS	010354175		X		X		
20	FRESHCASH LATVIJA LTD SIA	010341527	X					
21	Aureum As (Liepājas lombards AS)	000320746	X					X
22	UNIONS AS	000311652	X					
23	GARANTS PLUS AS	000341602	X					
24	Laredo 5 SIA	000313060	X					
25	Ātra Finansu Palīdzība AVOTS SIA	010324037	X		X			X
26	Margerds AS	010305099	X					
27	Luminor Līzings Latvija SIA (DnB Līzings SIA)	000365989		X				X
28	Luminor Līzings SIA (Nordea Finance Latvia SIA)	000334805		X				X
29	SEB Līzings SIA	000333404		X				X
30	Swedbank Līzings SIA	000324052		X				X
31	Citadele līzings un faktoringu SIA	000376092		X				X
32	NORD Līzings SIA	010347246		X				X
33	West Kredit AS	000327038			X			X
34	FZ Capital SIA	000372626			X			X
35	FINANŠU INVESTĪCIJAS SIA	010334287			X			
36	GRAND CREDIT SIA	000395252			X			X
37	LATVIJAS HIPOTĒKA SIA	010316256			X			X
38	Hipocredit AS (Mintos AS)	010379393			X			X
39	Direct Mortgage Capital AS	010396820			X			
40	Finanza SIA	010341328				X		
41	OC Finance SIA	010320319				X		
42	Extra Credit SIA	010354879				X		
43	IPF Digital Latvia SIA (MCB Finance Latvia SIA)	000391365				X		
44	Creamfinance SIA (MD Investīcijas SIA)	010328385				X		
45	4finance AS	000399169				X		
46	MiniCredit AS (MiniCredit SIA)	010326076				X		
47	VIA SMS SIA	010325986				X		
48	SOHO Group SIA	000377011				X		
49	Delta Capital SIA	010329169				X		
50	Vivus SIA	010378071				X		
51	ONDO SIA	010378070				X		
52	Hedge Capital Company SIA	010396869				X		
53	Inbank Latvia SIA (Inbank Līzings SIA, Cofi līzings SIA)	010382143					X	A
54	LAFIKO.LV SIA	010328473					X	A
55	BEST LĪZINGS SIA	410305377					X	

56	ViziaFinance SIA (Money Metro SIA, Banknote SIA, Rīgas pilsētas lombards SIA)	000304021				X	X	
Pārskata periodā tikai administrējuši izsniegtos aizdevumus								
57	SUN Credo AS	000376060	A		A		A	
58	Greencredit SIA	010329874				A		
59	Motero Līzings AS	010391286		A				
Pārskata periodā no jauna licencēto kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju saraksts								
60	Sotero LV SIA (4auto Latvia, SIA)	150308007		PD				
Kopā dalījumā pa kredīta veidiem		X	18	14	15	23	20	23
		A	1	2	3	1	3	2
		PD	0	1	0	0	0	0
Nebanku kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju saraksts, kuriem licence atsaukta								
pārskata periodā nav šādu sabiedrību								

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,6)

- 1.1. Prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (NILLTF) risku mazināšanai un novēršanai reglamentē Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums (NILLTFNL), kurš kopš tā pieņemšanas tiek pastāvīgi grozīts un papildināts, tajā skaitā ietverot Eiropas Savienības direktīvu prasības un starptautiskos standartus/rekomendācijas NILLTF novēršanas (NILLTFN) jomā.
- 1.2. 2017.gada 9.novembrī par NILLTFNL subjektiem kļuva arī visi patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji. Speciālās prasības patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem NILLTFN jomā nosaka 2018.gada 13.novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 705 "Noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasībām patērētāja kreditēšanas un parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem" (MK noteikumi Nr.705), kas stājās spēkā 2019.gada 1.janvārī, un paredz papildus prasības patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem. MK noteikumi Nr.705 nosaka:
 - 1.2.1. prasības risku pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmai;
 - 1.2.2. prasības kredīta devēja klientu risku novērtēšanai;
 - 1.2.3. klientu izpētes kārtību un prasības;
 - 1.2.4. klientu padziļinātās izpētes minimālo apjomu;
 - 1.2.5. darījumu uzraudzību;
 - 1.2.6. tehnoloģisko risinājumu ieviešanas un pilnveidošanas prasības.
- 1.3. Patērētāju kreditēšanas nozarē kapitālsabiedrībām, kas vēlas piedāvāt kreditēšanas pakalpojumus, ir jāsaņem speciālā atļauja (licence) saskaņā ar MK noteikumu Nr.245 prasībām, t.sk. jāizstrādā virkne iekšējo kārtību un procedūru, kā arī jānodrošina pamatkapitālā ieguldīto naudas līdzekļu tiesiskā izcelsme.
- 1.4. Vienlaikus nozari reglamentē arī citi normatīvie akti NILLTFN jomā:
 - 1.4.1. Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums;
 - 1.4.2. likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.² pants⁹;
 - 1.4.3. 2017.gada 14.novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 674 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem";
 - 1.4.4. 2018.gada 3.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju";
 - 1.4.5. 2016.gada 22.marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 162 "Noteikumi par kārtību, kādā Valsts ieņēmumu dienestam sniedzami ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem";
 - 1.4.6. 2016.gada 15.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 468 "Starptautisko un nacionālo sankciju izpildes kārtība";
 - 1.4.7. 2016.gada 8.marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu

⁹ Informācijas sniegšana arī Valsts ieņēmumu dienestam (VID) par aizdomīgiem darījumiem, kā arī citiem darījumiem

iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā”.

- 1.5. Pašlaik Ekonomikas ministrija sadarbībā ar PTAC izstrādā MK noteikumu Nr.245 grozījumus, paredzot papildus prasības pakalpojumu sniedzējiem, lai mazinātu NILLTFN riskus attiecībā uz pašiem komersantiem. Tādejādi normatīvā akta projektā paredzētas papildus prasības attiecībā par piesaistīto pamatkapitālu, tā izvērtēšanu, valdes (padomes) locekļu, prokūrista reputāciju, dalībnieka ar būtisku līdzdalību maiņas saskaņošanu ar PTAC vai informācijas par dalībnieka ar būtisku līdzdalību maiņas iesniegšanu PTAC. Tāpat projekts paredz pārskatīt prasības speciālās atļaujas (licences) apturēšanai un anulēšanai.

2. UZRAUDZĪBAS PROCEDŪRU UN TO PIEMĒROŠANAS EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Vidējs (0,5)

- 2.1. Ievērojot, ka PTAC par patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kā NILLTFNL subjektu uzraugu kļuva tikai 2017.gada 9.novembrī, 2018.gada sākumā PTAC tika veikta Patērētāju tiesību uzraudzības departamenta reorganizācija, departamenta ietvaros izveidojot divas finanšu pakalpojumu uzraudzības daļas un saistībā ar uzraudzību NILLTFN nozarē paredzot 5,5 amata vietas.
- 2.2. 2018.gada sākumā PTAC izstrādāja plānu sistēmas ieviešanai, kā arī tikās ar Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas apkarošanas dienestu, Finanšu un kapitāla tirgus komisiju (FKTK), VID, kā arī nozares pārstāvjiem, lai apmainītos ar pieredzi un veidotu sadarbību. Vienlaikus PTAC pārstāvji ir piedalījušies Kontroles dienesta un citu iestāžu organizētajās darba grupās un sanāksmēs.
- 2.3. Lai izveidotu uz risku balstītu uzraudzības sistēmu, PTAC darbinieki piedalījās mācībās un semināros un paralēli izstrādāja nozaru risku izvērtējumu, uz kura pamata sniedza priekšlikumus Ekonomikas ministrijai, izstrādājot MK noteikumus Nr.705. Pašlaik notiek aktīvs darbs pie priekšlikumu izstrādes MK noteikumos Nr.245, nosakot papildus prasības pašiem likuma subjektiem, lai samazinātu to NILLTFN riskus.
- 2.4. Līdz šim veikta pārraudzībā esošo NILLTFNL subjektu aptauja par iekšējo kontroles sistēmu (IKS) ieviešanu un atbildīgajām personām. Visas licencētās kapitālsabiedrības ir iecēlušas atbildīgos darbiniekus, kā arī izstrādājušas iekšējās kontroles sistēmas NILLTFN risku novēršanai. 34 kapitālsabiedrības ir iesniegušas arī IKS procedūras NILLTF risku novēršanai. Sabiedrības, kuras uz aptaujas brīdi vēl nebija iesniegušas IKS procedūras norādīja, ka strādā pie to pilnveidošanas atbilstoši MK 705 noteiktajām prasībām, kuras stājās spēkā no 2019.gada 1.janvāra un jāievieš līdz 2019.gada 1.februārim.
- 2.5. Uzraudzības procedūru efektivitāti pašlaik pārāgri novērtēt, tomēr par neparastiem darījumiem PTAC 2018.gadā ir sagatavojis 2 ziņojumus Kontroles dienestam, kā arī vienam komersantam atteicis izsniegt speciālo atļauju (licenci), pamatojoties uz neskaidru naudas līdzekļu tiesisko izcelsmi.
- 2.6. 2019.gada plāna projektā paredzēti konkrēti sistēmas pilnveidošanas darbi, t.sk. 20 klātienes un neklātienes pārbaužu veikšana likuma subjektiem, kā arī veikt citas darbības atbilstoši 2018.gada 11.oktobra Ministru kabineta rīkojumam “Par pasākumu plānu noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019.gada 31.decembrim”.

- 2.7. Ņemot vērā, ka PTAC kā uzraugošā iestāde NILLTFNL tvērumā ir salīdzinoši nesen, nepieciešams turpināt:
- 2.7.1. PTAC personāla prasmju pilnveidošanu;
 - 2.7.2. izstrādāt un pilnveidot iekšējās procedūras NILLTFN jautājumu uzraudzībai;
 - 2.7.3. stiprināt uzraudzības iestāžu savstarpējo sadarbību, piemēram, ar FKTK un VID attiecībā par to rīcībā esošo datu bāžu izmantošanu, pieredzi risku novērtēšanā;
 - 2.7.4. pilnveidot subjektu apmācību programmu;
 - 2.7.5. izstrādāt nozares vadlīnijas.

3. ADMINISTRATĪVO SODU PIEEJAMĪBA UN PIEMĒROŠANA

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,6)

- 3.1. PTAC kā uzraugošā iestāde ir tiesīgs atbilstoši NILLTFNL 78.pantam likuma subjektiem piemērot administratīvos sodus:
- 3.1.1. izteikt publisku paziņojumu, norādot par pārkāpumu atbildīgo personu un pārkāpuma būtību;
 - 3.1.2. izteikt brīdinājumu;
 - 3.1.3. uzlikt par pārkāpumu atbildīgajai personai (fiziskajai vai juridiskajai) soda naudu līdz 1 000 000 EUR;
 - 3.1.4. apturēt vai pārtraukt darbību, tai skaitā apturēt vai anulēt licenci (sertifikātu) vai anulēt ierakstu attiecīgā reģistrā;
 - 3.1.5. noteikt pagaidu aizliegumu par pārkāpumu atbildīgajai personai pildīt tai NILLTFNL subjekta noteiktos pienākumus;
 - 3.1.6. noteikt pienākumu veikt noteiktu rīcību vai atturēties no tās;
 - 3.1.7. uzlikt par pienākumu NILLTFNL subjektam atcelt par pārkāpumu atbildīgo personu no amata.
- 3.2. Administratīvo sodu efektivitāte nozarē saistībā ar NILLTFN jomu vēl nav pārbaudīta, ņemot vērā jauno regulējumu. Vienlaikus PTAC ir novērojis, ka jo īpaši lielākās kapitālsabiedrības atbildīgi izturas pret jaunajiem pienākumiem un iegulda resursus personāla un IKS izveidē un pilnveidošanā.
- 3.3. No 62 uzraugāmajiem likuma subjektiem tikai 13 likuma subjektu darbinieki, atbildīgie darbinieki NILLTFN jomā un vadības pārstāvji vēl nav apmeklējuši ārējās NILLTFN mācības vai organizējuši iekšējās NILLTFN mācības. Līdz ar to dažādu likuma subjektu darbinieku zināšanu līmenis par NILLTFN jautājumiem ir atšķirīgs.
- 3.4. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (LAPK) 166².pants nosaka atbildību par komercdarbību bez reģistrēšanas vai bez speciālās atļaujas (licences), izziņas vai atļaujas un komercdarbības veikšana, pārkāpjot speciālajā atļaujā (licencē), izziņā vai atļaujā minētos nosacījumus. PTAC ieskatā LAPK noteiktais soda apmērs ir nemotivējošs un var mudināt personas nodarboties ar patērētāju kreditēšanu bez speciālās atļaujas (licences), tādējādi palielinot arī NILLTFN risku. LAPK dekodifikācijas jautājumi pašlaik tiek skatīti Saeimā un PTAC uzstāj uz atbilstošu administratīvā soda apmēru noteikšanu, lai samazinātu risku neatbilstošām personām piekļūt finanšu sistēmai.

- 3.5. Neskatoties uz PTAC prakses neesamību, piemērojot NILLTFN sankcijas, citu administratīvo lietu izskatīšanā¹⁰ PTAC 2017.gadā par pārkāpumiem finanšu pakalpojumu jomā 10 lietās piemēroja soda naudas 218 000 EUR apmērā. Savukārt 2018.gadā pieņemti 6 lēmumi, ar kuriem piemērotas soda naudas 130 300 EUR apmērā. Līdz ar to PTAC nopietnu pārkāpumu gadījumā izmanto likumā paredzētās sankcijas pārkāpumu novēršanai.
- 3.6. Pamatojoties uz līdzšinējo nozares izpēti, PTAC veiks uzraugāmo likuma subjektu atbildīgo darbinieku un vadības pārstāvju mācību organizēšanu NILLTFN jomā¹¹. Atkarībā no uzraugāmā likuma subjekta darbības modeļa, riskiem, jauna produkta ieviešanas, komersantiem būs jāveic risku novērtējums, izmaiņas iekšējās procedūrās un jāveic regulāra darbinieku apmācība un zināšanu pārbaudes NILLTFN jomā.

4. KRIMINĀLO SODU PIEEJAMĪBA UN PIELIETOJUMS

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,6)

- 4.1. Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu kriminālatbildība iestājas un kriminālsodi tiek piemēroti pamatojoties uz Krimināllikumu, proti, par terorisma finansēšanu saskaņā IX¹ nodaļā “Noziegumi, kas saistīti ar terorismu” noteikto un par izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas saskaņā ar 218.pantā noteikto, par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu saskaņā ar 195.pantu, par ziņu nesniegšana un nepatiesu ziņu sniegšana par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju saskaņā ar 195.¹ pantu. Krimināltiesisko darbību veikšana vai sankciju piemērošana neietilpst PTAC kompetencē.
- 4.2. 2017.un 2018.gadā, vadoties pēc iesniegtajiem datiem, PTAC nav zināmi kriminālo sodu piemērošanas gadījumi sektorā.

5. DARBĪBAS UZSĀKŠANAS KONTROLES ESAMĪBA UN EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Ļoti augsts (0,8)

- 5.1. Patērētāju kreditēšanas sektoram īpašas prasības darbībai tirgū tika noteiktas no 2011.gada 1.novembra, kad PTAC uzsāka šīs nozares licencēšanu. PTAC patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanu un darbības uzraudzību īsteno, pamatojoties uz PTAL noteikto kompetenci, MK noteikumiem Nr.245.
- 5.2. Būtiskākās prasības:
- 5.2.1. licenci var saņemt tikai kapitālsabiedrība;
 - 5.2.2. kapitālsabiedrībai nedrīkst būt nodokļu parādi un aizliegumi veikt komercdarbību finanšu pakalpojumu jomā;
 - 5.2.3. par komersanta valdes un padomes locekļiem nedrīkst būt personas, kas ir krimināli sodītas par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, izņemot gadījumu, ja sodāmība ir dzēsta; kurām ir atņemtas tiesības veikt komercdarbību finanšu pakalpojumu jomā un/vai kuras ir bijušas padomes (ja tāda izveidota) vai valdes locekļi tādā kapitālsabiedrībā, kurai pēdējo triju gadu laikā ir bijusi anulēta speciālā

¹⁰ Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta astotās daļas 5.punkts

¹¹ Pirmais PTAC rīkotais apmācību seminārs NILLTFN jomā notika 2019.gada 10.janvārī

- atļauja (licence), izņemot gadījumu, ja speciālā atļauja (licence) anulēta pēc kapitālsabiedrības lūguma;
- 5.2.4. komersanta apmaksātajam pamatkapitālam jābūt vismaz 425 000 EUR;
- 5.2.5. pamatkapitālā ieguldītajiem līdzekļiem jābūt legālai izcelsmei;
- 5.2.6. komersantam ir jābūt izstrādātai pirmslīguma informācijai un normatīvajiem aktiem atbilstošiem kredītēšanas līgumiem;
- 5.2.7. jābūt izstrādātai kārtībai:
- 5.2.7.1. patērētāja kredītēšanas pakalpojumu sniegšanai, kas nosaka, ka kredītu piešķiršanu un izsniegto kredītu uzraudzību;
- 5.2.7.2. patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai;
- 5.2.7.3. patērētāju sūdzību izskatīšanai;
- 5.2.7.4. IKS;
- 5.2.8. valsts nodevas samaksa par licences izsniegšanu un pirmā darbības gada uzraudzību 71 140 EUR¹²
- 5.3. 2017.gada 25.oktobra PTAC iekšējie noteikumi Nr.12 "Speciālās atļaujas (licences) patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem izsniegšanas, grozīšanas, apturēšanas, anulēšanas un prasību uzraudzības kārtība" nosaka amatpersonu pienākumus un veicamās darbības, izskatot kapitālsabiedrības iesniegumu speciālās atļaujas (licences) patērētāja kredītēšanas pakalpojuma sniegšanai, grozīšanai, apturēšanai un anulēšanai un veicot normatīvo aktu prasību ievērošanas kontroli.
- 5.4. Paralēli PTAC pastāvīgi strādā pie nozares datu apkopošanas¹³, kurus licencētie subjekti iesniedz 2 reizes gadā un PTAC izmanto uzraudzības aktivitāšu īstenošanai, kā arī regulāri izdod vadlīnijas¹⁴ un ieteikumus¹⁵ komersantu darbības pilnveidošanai un preventīvai pārkāpumu novēršanai.
- 5.5. Patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanā ir iesaistīti visi PTAC patērētāju tiesību uzraudzības departamenta Pirmās finanšu pakalpojumu uzraudzības daļas darbinieki: 1 daļas vadītājs 4 vecākie eksperti, 2 galvenie juriskonsulti un 3 juriskonsulti, kā arī Patērētāju tiesību uzraudzības departamenta direktora vietnieks, tomēr atbilstoši noteiktajām kompetencēm, NILLTFN prasību uzraudzībai nozarē noteiktas 5,5 amata vietas.
- 5.6. Uz 2018.gada 31.decembri kopumā spēkā ir 62 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniegšanai, no kurām 1 licences darbības termiņš pašlaik ir apturēts. Pārskata periodā pieņemts arī viens lēmums par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanas atteikumu komersantam, kurš iesniegumu bija iesniedzis 2017.gadā.
- 5.7. Speciālo atļauju (licenču) prasību uzraudzības darbību ietvaros 2018.gadā:
- 5.7.1. izvērtēti 33 patērētājiem piedāvāto līgumu projekti;
- 5.7.2. izvērtētas 62 kapitālsabiedrību iekšējās procedūras (kārtības);
- 5.7.3. veiktas 12 pamatkapitālā ieguldīto finanšu līdzekļu izcelsmes pārbaudes;
- 5.7.4. caurskatītas 25 kapitālsabiedrību iekšējās atalgojuma politikas;
- 5.7.5. uzsāktas vispārējo licences prasību pārbaudes 60 kapitālsabiedrībām, no kurām 23 ir pabeigtas;

¹² ikgadējā nodeva par prasību uzraudzību noteikta 14 225 EUR apmērā, MK noteikumu 245 50.punkts

¹³ <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/statistika-par-nebanku-kreditesanas-sektoru>

¹⁴ <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/vadlanijas-godigas-komercprakses-stenosanai-un-taisnigu-ligumu-sastadisanai>

¹⁵ <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/ieteikumi-ieksejam-proceduram-0>

5.7.6. realizēti 2 uzraudzības projekti attiecībā uz patērētāju maksāspējas izvērtēšanu un attiecībā uz patērētāju kreditēšanas reklāmu prasību ievērošanu.

5.8. Attiecībā uz potenciāliem trūkumiem jānorāda, ka nav iespējams precīzi apzināt ārvalstu kredītu devējus, kas piedāvā patērētāju kreditēšanas pakalpojumus Latvijas patērētājiem bez speciālās atļaujas (licences) saņemšanas, tomēr atbilstoši PTAC rīcībā esošajai informācijai un saņemtajām sūdzībām to skaits ir potenciāli neliels un apmērs niecīgs, jo šādu parādu atgūšana nav tiesiska.

6. NOZARES KREDĪTU DEVĒJU GODĪGUMS/ĒTISKUMS

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

- 6.1. Kapitālsabiedrību darbību reglamentējošie normatīvie akti paredz pienākumu nodrošināt par NILLTFN jautājumiem atbildīgā darbinieka neatkarību, kā arī pienākumu regulāri informēt vadību, paškontroles veikšanu, apmācību pienākumu un citas prasības. Sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas ietver normatīvajos aktos paredzētos pienākumus, kā arī veiktās aptaujas dati liecina par apmācību nodrošināšanu un paškontroles veikšanu.
- 6.2. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka pastāvošais regulējums ir salīdzinoši jauns, sabiedrības veic apmācības par NILLTFN jautājumiem, veic iekšējās drošības pārbaudes¹⁶, par iespējamiem kredītiestāžu meitu sabiedrībās konstatētajām neatbilstībām saistīto iekšējo kontroles sistēmu dēļ ziņojumus Kontroles dienestam varēja iesniegt kredītiestāde, kā arī kapitālsabiedrībām un to vadībai izvirzītās prasības šos riskus samazina.
- 6.3. Latvijas Alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija un Finanšu nozares asociācija aktīvi iesaistās nozares regulējuma izstrādē. PTAC, veicot kapitālsabiedrību iekšējo kontroles sistēmu procedūru caurskati, secināts, ka sabiedrību izpratnes līmenis tieši korelē ar tās lielumu un tirgus daļu, proti, lielākām kapitālsabiedrībām tas ir augstāks.
- 6.4. Zemais ziņojumu skaits¹⁷ Kontroles dienestam un iekšējo administratīvo sankciju, disciplinārās atbildības nepiemērošana saviem darbiniekiem neļauj vispusīgi pārliecināties kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju godīgumu un ētiskumu.

7. NOZARES KREDĪTU DEVĒJU PERSONĀLA ZINĀŠANAS PAR NILLTFN

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,6)

- 7.1. 2018.gadā 81% no PTAC uzraugāmajiem likuma subjektiem (49 patērētāju kreditēšanas sniedzējiem) notikušas un apmeklētas 160 personāla un atbildīgo darbinieku apmācības NILLTFN jomā, mācību skaita pieaugums salīdzinājumā ar 2017.gadu - 39%.
- 7.2. 2018.gadā uzraugāmo likuma subjektu kopējais atbildīgo darbinieku skaits NILLTFN jomā ir 185, kas salīdzinājumā ar 2017.gadu pieaudzis par 21.
- 7.3. 2017. un 2018.gadā uzraugāmo likuma subjektu darbinieki ir apmeklējuši dažāda līmeņa apmācības NILLTFN jomā gan Latvijā, gan ārvalstīs. Mācības tiek apmeklētas gan klātienē

¹⁶ Sabiedrības veikušas 97 apmācības 2017.gadā un 160 apmācības 2018.gadā. Sabiedrības veikušas 82 drošības pārbaudes 2017.gadā un 115 drošības pārbaudes 2018.gadā (aptaujas atbildes uz PTAC 2018.11.23. vēstuli).

¹⁷ 3 ziņojumi, kopā par 12 darījumiem un nedarījumiem ziņojumos. Darījumi, kas papildus saņemti kā atbildes uz Kontroles dienesta pieprasījumiem – 1 (KD vēstule 04.02.2019. Nr.1-10/109)

(kursi, semināri, konsultācijas, diskusijas), gan neklātienē (attālināti – video semināri, e-mācības). Tiek veikta darbinieku sertifikācija (iegūti ACAMS sertifikāti).

- 7.4. PTAC veiktajā aptaujā par likuma subjektu apmācībām, patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji savās atbildēs ir norādījuši, ka organizētās iekšējās mācības ir obligātas un tajās tiek pārbaudītas darbinieku zināšanas. Ārējās mācības tiek apmeklētas pēc likuma subjektu iniciatīvas. NILLTFN jomā strādājošo darbinieku apmācība notiek regulāri (vismaz reizi gadā).
- 7.5. 2018.gadā veikta likuma subjektu 1557 darbinieku (kopējais likuma subjektu darbinieku skaits - 2002) apmācība, tai skaitā, 66 vadītāju un 145 atbildīgo darbinieku NILLTFN jomā.
- 7.6. PTAC, caurskatot saņemto IKS procedūru kvalitāti, izstrādāja pirmo apmācību ciklu komersantiem ar mazāku pieredzi NILLTFN jautājumos. Otrās mācību cikls vēl tiek izstrādāts un plānots to veidot specifiskāku, jau konkrēti piemērojot un ieviešot MK noteikumu Nr.705 prasības. Otrā mācību cikla noslēgumā paredzēts īstenot aptauju, lai mērītu NILLTFN izpratni.

8. ATBILSTĪBAS FUNKCIJAS/ IKS EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,6)

- 8.1. Vērtējamās kategorijas praktiskā uzraudzība nozarē tiek uzsākta 2019.gada 1.janvārī, stājoties spēkā MK Noteikumi Nr.705, kuru 59.punkts paredz patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju pienākumu līdz 2019.gada 1.februārim pirmo reizi iesniegt informāciju par NILLTFN iekšējo politiku un procedūru izstrādi un apstiprināšanu.
- 8.2. Ņemot vērā likuma subjektu iesniegto informāciju, visiem 62 likuma subjektiem ir iecelti atbildīgie NILLTFN jomas darbinieki un valdes locekļi, kopējais jomas darbinieku skaits – 185. 34 likuma subjekti ir iesnieguši IKS politikas un procedūras. Likuma subjekti 2017.gadā ir veikuši 82 iekšējās pārbaudes, 2018.gadā – 115 pārbaudes, kas ir par 29% vairāk nekā iepriekšējā periodā. 2017. un 2018.gadā likuma subjekti darbiniekiem nav piemērojuši disciplināros sodus.
- 8.3. Saskaņā ar PTAC 2019.gada darbības plāna IV nodaļas 1.1.7. apakšpunktu “noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas risku apzināšana un kredītu devēju iekšējās kontroles procedūru atbilstības uzraudzība” 2019.gadā plānots realizēt uzraudzības projektu, veicot situācijas izpēti par komersantu piedāvātajiem pakalpojumiem un to potenciālajiem riskiem, veicot klātienes (5-10) un neklātienes (20) iekšējās kontroles sistēmu pārbaudes. Līdz ar to tikai īstenotā projekta ietvaros iestādei būs iespējams konstatēt būtiskas problēmas regulējuma darbībā nozares kredītu devēju IKS. Papildus nepieciešams stiprināt likuma subjektu izpratni par regulējošo normatīvo aktu ieviešanu IKS, izstrādājot attiecīgas vadlīnijas.

9. AIZDOMĪGU DARĪJUMU ZIŅOŠANAS UN UZRAUDZĪBAS EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Vidējs (0,5)

- 9.1. Ņemot vērā, ka PTAC kā uzraugošā iestāde NILLTFN jomā ir tikai no 2017.gada 9.novembra, iestāde 2018.gadā ir sniegusi 2 ziņojumus Kontroles dienestam par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem. Savukārt patērētāju kreditēšanas pakalpojumu

sniedzēji 2018.gadā Kontroles dienestam ir snieguši 3 ziņojumus par 12 darījumiem un nedarījumiem.

- 9.2. 2018.gadā PTAC nav veicis likuma subjektu monitoringu attiecībā par ziņošanas kvalitāti, informācijas iegūšana un apkopošana tiks veikta, sākot ar 2019.gadu.
- 9.3. Nepieciešams stiprināt atgriezenisko saiti ar Kontroles dienestu, īpaši gadījumos, kad ziņojumus sniedz uzraugošā iestāde un nozares uzraudzībai nepieciešams saņemt informāciju par sniegto ziņojumu rezultātiem – ierosinātiem/neierosinātiem procesiem. Tāpat nepieciešams paplašināt nozares subjektiem pieprasāmās statistikas saturu ar informāciju par sniegtajiem ziņojumiem Kontroles dienestam par neparastiem/aizdomīgiem darījumiem.

10. PIEEJAMĪBA UN PIEKĻUVE INFORMĀCIJAI PAR PATIESAJIEM LABUMA GUVĒJIEM

Piešķirtais vērtējums – Vidējs (0,5)

10. NILLTFNL uzliek par pienākumu visiem likuma subjektiem klienta izpētes ietvaros noskaidrot to Patiesā labuma guvēju (PLG) un, balstoties uz risku novērtējumā balstītu pieeju, pārliecināties, vai noskaidrotais klienta PLG faktiski ir klienta PLG. Papildus prasības attiecībā uz licencēto kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju pienākumu noskaidrot klientu PLG nosaka MK noteikumi Nr.705.
- 10.1. Ņemot vērā NILLTFNL, MK noteikumu Nr.705 prasības, PLG izpēte veicama 2 virzienos:
 - 10.1.1. noskaidrojot likuma subjektu PLG;
 - 10.1.2. likuma subjektu īstenots darbību kopums klientu (juridisku personu) PLG noskaidrošanai pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā.
- 10.2. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.245 prasībām, speciālo atļauju (licenci) nevar saņemt kapitālsabiedrība, kuras finanšu līdzekļi, ko iegulda kapitālsabiedrības pamatkapitālā vai ar kuriem apmaksā atsavinātās kapitālsabiedrības dalībnieku daļas, iegūti neparastos vai aizdomīgos finanšu darījumos vai nav dokumentāri pierādīta šo finanšu līdzekļu tiesiska ieguve. Licences saņemšanai, tai skaitā tiek izvērtēta informācija no publiskiem reģistriem un citiem avotiem par Sabiedrības pārvaldes institūciju personām – valdes un padomes locekļiem, kā arī dalībniekiem, kuri apmaksā pamatkapitāla daļas, kā arī izvērtēta informācijas pieejamība par sabiedrības amatpersonām, PLG, to iespējamo saistību ar NILLTF.
- 10.3. Informācija par PLG pieejama, izmantojot Uzņēmumu reģistra (UR) publiskojamo datu bāzi, kā arī SIA Lurosft IT datu bāzē www.lursoft.lv nodrošināto piekļuvi Eiropas Biznesa Reģistram, Lielbritānijas biznesa reģistram u.c. maksas datu bāzēm. Papildus par maksu klienta un tā PLG noskaidrošanai pieejamas tādas ārvalsts datubāzes kā DowJones Risk & Compliance, WorldCheck, Pythagoras u.c. klientu izpētes un atbilstības NILLTFN jomā pasākumu nodrošināšanai.
- 10.4. Atsevišķa datu iegūšana no UR par patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem netika veikta, šo datu pārbaude 2018.gadā tika veikta licencēto kapitālsabiedrību ikgadējās pārbaudes ietvaros, kapitālsabiedrību pirmreizējās licencēšanas ietvaros un licencēto kapitālsabiedrību dalībnieku maiņas gadījumos.

- 10.5. Atbilstoši Pasākumu plāna noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim¹⁸ 5.rīcības virziena 5.11. punktam ir jānodrošina, ka likuma subjekti (finanšu un nefinanšu iestādes) veic pasākumus klientu, kas ir juridiskas personas, patieso labuma guvēju noskaidrošanai un veic aktīvu šādas informācijas pārbaudi (Moneyval rekomendācija 5.4). Ievērojot to, PTAC ir uzsākts darbs vadlīniju likuma subjektiem izstrādes, t.sk. PLG noskaidrošanai, proti, NILLTFNL un MK noteikumu Nr. 705 prasību skaidrošanai un piemērošanai.
- 10.6. Informācija, kas tiek iesniegta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra (UR) no juridiskām personām par PLG, netiek pārbaudīta, netiek pieprasīts arī iesniegt īstenotās kontroles par juridisko personu dokumentāro pamatojumu (tomēr pati juridiskā persona nodrošina dokumentu glabāšanu arī, tai skaitā, par īstenoto kontroli pār juridisko personu¹⁹).
- 10.7. Nav pārliecības, ka visas PTAC licencētās kapitālsabiedrības, kurām saskaņā ar NILLTFNL ir jāiesniedz informācija UR, ir to izdarījušas un/vai iesniegušas patiesu informāciju par PLG. Līdz ar to PTAC ir sniedzis priekšlikumu Ekonomikas ministrijai MK noteikumos Nr.245 paredzēt PTAC tiesības veikt pārbaudi par PLG.
- 10.8. Attiecībā uz sabiedrību dalībniekiem (akcionāriem) ne vienmēr ir pieejama pārbaudāma informācija par dalībniekiem līdz fiziskai personai, it īpaši, ja sabiedrības dalībnieks – juridiska persona reģistrēta citās valstīs, piemēram, Maltā, Kiprā. Turklāt UR akciju sabiedrībām nav jāiesniedz informāciju par akcionāriem, akcionāru reģistru uztur pati akciju sabiedrība.
- 10.9. Savukārt attiecībā uz PLG, ja akcionāram pieder vairāk nekā 25% akciju, viņam akciju sabiedrības valdei ir jānorāda, vai viņš ir uzskatāms par akciju sabiedrības PLG, vai jānorāda persona, kuras labā viņš rīkojas. Valdei informācija jāiesniedz UR. Ja netiek konstatēts vairāk nekā 25% sliekšnis, ir jāvērtē, vai nepastāv kontrole ar citiem līdzekļiem, piemēram, akcionāru vienošanās, dominējošā ietekme, pilnvaras iecelt augstāko vadību u.tml.²⁰ PTAC saskata šķēršļus šīs informācijas noskaidrošanā un pārbaudīšanā.

11. UZTICAMAS IDENTIFIKĀCIJAS INFRASTRUKTŪRAS PIEEJAMĪBA UN NEATKARĪGU INFORMĀCIJAS AVOTU PIEEJAMĪBA (4.1.11. UN 4.1.12.)

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,6)

- 11.1. Pastāv ļoti laba identifikācijas infrastruktūra, kuru izmantojot likuma subjekti var pajauties klientu datu pārbaudē un noskaidrošanā, piemēram:

11.1.1. Publiskās datu bāzes:

- 11.1.1.1. UR reģistri²¹ (UR pieejamā informācija par PLG var būt nepilnīga un neatbilst faktiskai situācijai, skat. 10.7. un 11.3. punktos konstatētās nepilnības);

- 11.1.1.2. Nederīgo dokumentu reģistrs²²;

¹⁸ 2018. gada 11.oktobra Ministru kabineta rīkojums Nr.512

¹⁹ NILLTFNL 18.¹ panta ceturtā daļa

²⁰ <https://lvportals.lv/skaidrojumi/292873-ka-noskaidrot-patieso-labuma-guveju-2018>

²¹ <https://www.ur.gov.lv/lv/sanem-informaciju/>

²² <http://www.ic.iem.gov.lv/lv/node/132>

- 11.1.1.3. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes reģistri²³
- 11.1.1.4. VID publiskojamās datu bāzes²⁴;
- 11.1.1.5. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras datu bāzes²⁵;
- 11.1.1.6. Latvijas Bankas uzturētais Kredītu reģistrs²⁶.
- 11.1.2. Privātās datu bāzes:
 - 11.1.2.1. Lursoft datubāzes;
 - 11.1.2.2. firmas.lv datu bāzes;
 - 11.1.2.3. SIA "CREDITREFORM LATVIJA" uzturētais CrediWeb portāls;
 - 11.1.2.4. Kredītinformācijas biroju²⁷ datu bāzes;
 - 11.1.2.5. Citu parāda ārpustiesas atgūšanas pakalpojumu sniedzēju datubāzes par parādnieka saistību izpildes vēsturi.
- 11.2. Atsevišķiem likuma subjektiem, **izņemot patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējus**, proti, kredītiestādēm un apdrošināšanas akciju sabiedrībām, ciktāl tie veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības, NILLTFNL pienākumu izpildei **bez maksas** ir pieejami arī tādi reģistri kā VID reģistrs (par klienta, tā pārstāvju un PLG, kā arī par personas, kura izteikusi vēlmi uzsākt darījuma attiecības ar kredītiestādi vai apdrošināšanas komersantu, tās pārstāvju un patieso labuma guvēja a) pēdējo piecu gadu ienākumiem, b) ienākumu izmaksātājiem; Nederīgo dokumentu reģistrs, Sodu reģistrs, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmata, Transportlīdzekļu valsts reģistrs, Iedzīvotāju reģistrs.
- 11.3. Lai gan pastāv gan publiskas, gan privātpersonu veidotas informācijas sistēmas klientu un tā PLG datu pārbaudīšanai, tomēr tās pamatā ir par maksu, ar pakalpojumu sniedzēju slēdzams līgums informācijas iegūšanai un izmantošanai. Savukārt PLG datu pārbaudē, informācijas noskaidrošana var būt ierobežota vai apgrūtināta sabiedrības sarežģītas struktūras dēļ (mātes un meitas uzņēmumi, trasti, ārvalstīs dibināti uzņēmumi u.tml.), gan nepatiesas vai neprecīzas informācijas iesniegšanas UR dēļ.
- 11.4. Nederīgo dokumentu reģistrā ir iespēja pārbaudīt tikai LR izsniegto personu apliecinošo dokumentu derīgumu. LR izsniegta personu apliecinoša dokumenta derīguma pārbaude Nederīgo dokumentu reģistrā, izmantojot portālā www.latvija.lv pieejamos e-pakalpojumus²⁸ ir bez maksas.
- 11.5. Ārvalstu izsniegto personu apliecinošu dokumentu derīgumu vai nederīgumu, to izskatu, kā arī tiem piemītošās drošības pazīmes, iespējams noskaidrot Eiropas Savienības Padomes mājas lapā²⁹.

Konstatētā problemātika:

²³ <https://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/pakalpojumi/> (piemēram, iedzīvotāju reģistrs)

²⁴ <https://www6.vid.gov.lv/> (piemēram, datu bāze par kredīta ņēmēja ienākumiem, datu bāze par nodokļu parādiem)

²⁵ <https://www.vsaa.gov.lv/pakalpojumi/e-pakalpojumi/e-pakalpojumi-ar-saiti-uz-portalu-latvija-lv/e-izzinas/>

²⁶ <https://www.bank.lv/par-mums/8714-ziu-saemana-elektroniski>

²⁷ AS "Kredītinformācijas Birojs" un AS "CREFO Birojs"

²⁸ <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP22/Apraksts>

²⁹ <https://www.consilium.europa.eu/prado/lv/prado-start-page.html> (atbilstoši mājas lapā sniegtajai informācijai Personu apliecinošu un ceļošanas dokumentu publiskais reģistrs ir izstrādes procesā)

- 11.5.1. Lai arī pieejamība publiskiem reģistriem likuma subjektiem tiek nodrošināta, tomēr tā pamatā ir par maksu (UR reģistri, Lursoft, firmas.lv), kas, iespējams, atsevišķos gadījumos var liegt likuma subjektiem pieejamību reģistriem vai ierobežot to tiesības piekļūt UR datiem.
- 11.5.2. Piekļuve Nederīgo dokumentu reģistram - bez maksas pieejami dati tikai par LR izsniegtajiem personu apliecinošajiem dokumentiem. Tādejādi nav pieejama informācija par ārvalstu izsniegtajiem personu apliecinošajiem dokumentiem un to derīgumu.
- 11.5.3. Pastāv risks, iegādāties pakalpojumu, piem., attālināti (distances pakalpojums), izmantojot nederīgu, zagtu vai viltotu dokumentu, gadījumā ja, likuma subjekts klientu identifikācijas procesā personu apliecinošu dokumentu nepārbauda Nederīgo dokumentu reģistrā.
- 11.5.4. Pastāv iespēja, ka pēc tam, kad sabiedrība jau ir saņēmusi speciālo atļauju, tiek mainīti dalībnieki vai to daļu apmērs un tā pārbaudes ietvaros konstatēta tā neskaidra izcelsme. Tādejādi pārskatāmi MK noteikumi Nr. 245 un nosakāmās prasības, kādām sabiedrībai ir jāatbilst, lai tiktu novērsts risks iepludināt finanšu sistēmā nepārbaudītas izcelsmes finanšu līdzekļus, piemēram, nosakot papildus prasības attiecībā par piesaistīto pamatkapitālu, tā izvērtēšanu, dalībnieka ar būtisku līdzdalību maiņas saskaņošanu ar PTAC vai informācijas par dalībnieka ar būtisku līdzdalību maiņas iesniegšanu PTAC.

1. IEVAINOJAMĪBAS FAKTORI

Licencēto nozares dalībnieku kopējais apgrozījums 2017.gadā³⁰ bija 224,78 milj. euro un uz 2017.gada 31.decembri pārvaldītais aktīvu apjoms³¹ 2 356 milj. EUR. Pretstatā norādāms, ka kredītiestāžu aktīvi uz 2017.gada 31.decembri bija 28 397 milj. EUR, attiecīgi patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju aktīvu kopsumma sasniedz tikai 8,30% no kredītiestāžu aktīvu summas. Licencēto patērētāju kreditētāju patērētājiem izsniegto kredītu portfeļa apmērs uz 2017. gada 31.decembri bija 612,31 miljoni euro³², savukārt no jauna izsniegto kredītu apjoms patērētājiem 2017.gadā bija 586,63 milj. euro. Gadu no gada pieaug patērētājiem izsniegto kredītu kopsumma, taču vienlaicīgi samazinās no jauna noslēgto darījumu skaits (sk. Tabulu 2).

Tabula Nr.2. No jauna izsniegto aizdevumu skaita un apjoma izmaiņas 2015-2017.gadā

Kredīta veids	2015.gads		2016.gads		2016.gadā salīdzinājumā ar 2015.gadu		2017.gads		2017.gadā salīdzinājumā ar 2016.gadu	
	summa, EUR	kredītu skaits	summa, EUR	kredītu skaits	summas izmaiņas %	kredītu skaita izmaiņas %	summa, EUR	kredītu skaits	summas izmaiņas %	kredītu skaita izmaiņas %
Distances kredīti	192 578 153	882 011	217 643 113	865 361	13,02%	-1,89%	238 580 278	779 213	9,62%	-9,96%
Patēriņa kredīti	99 110 685	296 360	118 390 995	324 936	19,45%	9,64%	122 524 277	308 004	3,49%	-5,21%
Līzings, noma un citi ar TL nodrošināti kredīti	124 519 875	17 143	150 090 313	16 694	20,54%	-2,62%	172 011 416	17 688	14,61%	5,95%
Hipotekārie kredīti	11 118 857	1 098	11 292 901	1 229	1,57%	11,93%	12 166 801	1 232	7,74%	0,24%
Kredīti pret kustamas lietas ķīlu	40 678 629	691 212	41 045 224	646 525	0,90%	-6,47%	41 344 506	631 843	0,73%	-2,27%
NEBANKU SEKTORS KOPĀ	468 006 198	1 887 824	538 462 546	1 854 745	15,05%	-1,75%	586 627 278	1 737 980	8,94%	-6,30%

Pēc nozares pārstāvju aptaujas var secināt, ka patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju klienti praktiski vienmēr ir rezidenti (nerezidentu īpatsvars klientu portfeli varētu būt zem 1%), ko PTAC arī konstatējis klātienēs pārbaudēs.

Līzīga devēju klienti komercdarbības attīstīšanai pārsvarā ir Latvijā reģistrētas juridiskās personas, zemnieku saimniecības vai fiziskās personas - saimnieciskās darbības veicēji. Savukārt lombardu klienti pārsvarā ir fiziskas personas ar zemu vai vidēju ienākumu līmeni.

2. APJOMS UN KLIENU RAKSTUROJUMS

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kopējais patērētāju kredītu portfelis Latvijā 2017.gada 31.decembrī bija 612,31 milj. EUR un juridiskajām personām un/vai privātpersonām komercdarbībai izsniegto kredītu kopējais portfelis veidoja 1 308,12 milj. EUR. Abi portfeli summā aprēķināmi 1 920,43 milj. EUR apmērā jeb 81,51% no licencēto patērētāju kreditēšanas

³⁰ Uzņēmuma reģistra dati par 2017.gadu

³¹ kopējā nozares dalībnieku apgrozījumā un aktīvu kopsummā nav iekļauti dati par Mokilizingas UAB filiāli Latvijā (nav pieejami) un Sotero LV SIA (faktisko darbību uzsāka 2018.gadā)

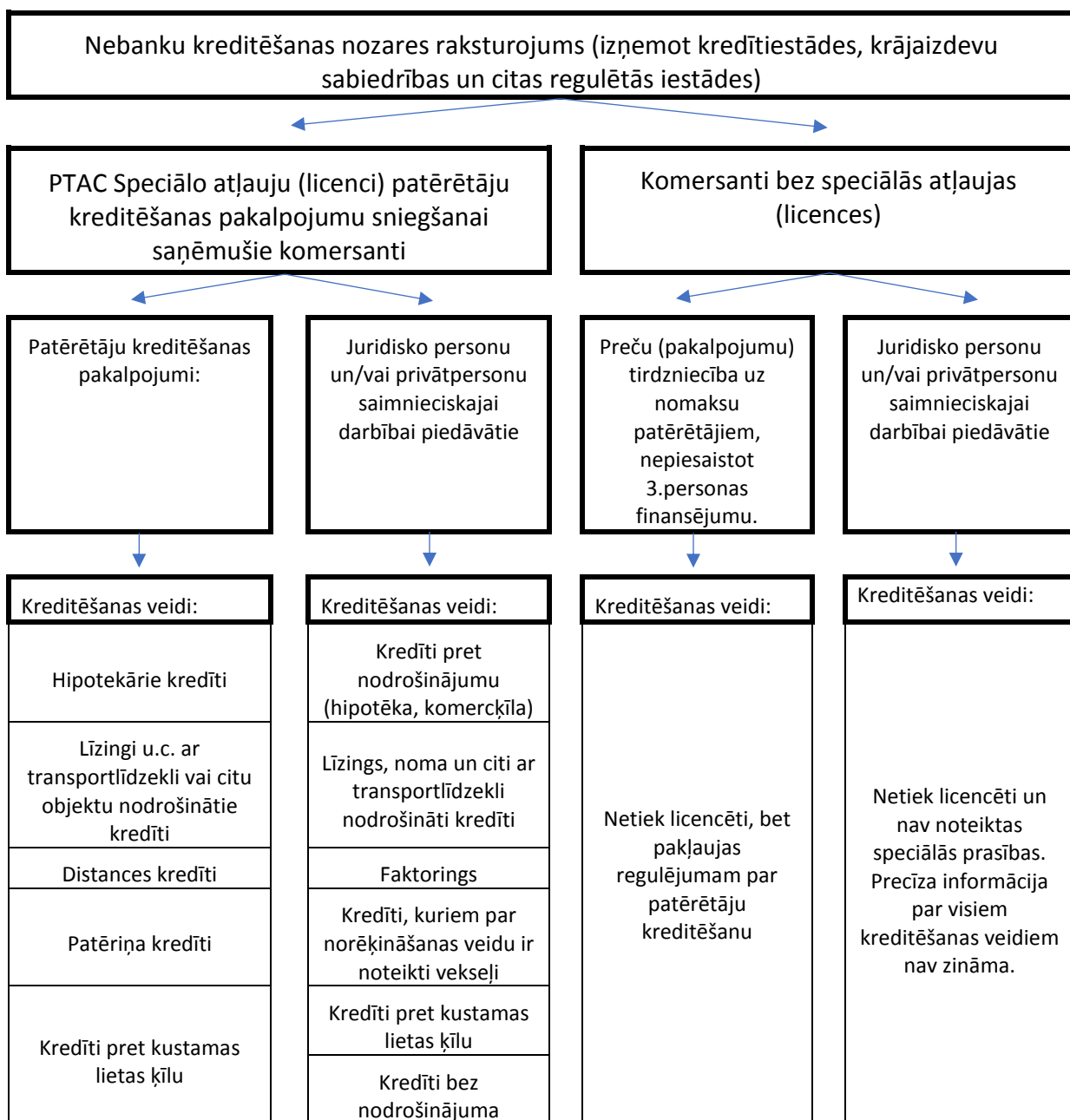
³² Pārskats par nebanku patērētāju kreditēšanas tirgus darbību 2017.gadā,

http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/2017_gada_parskats_par_nebanku_kredit_tirgu.pdf

pakalpojumu sniedzēju 2017.gada pārskatos deklarētā aktīvu apjoma uz 2017.gada 31.decembri. Salīdzināšanai, kredītiestāžu kredītportfeļa atlikumi (visi) uz 2017.gada 31.decembri sastādīja 14 440 milj. EUR, attiecīgi patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kopējā kredītportfeļa attiecība pret kredītiestāžu kredītportfeļa atlikumiem izsakāma 1:7,5.

Līdz ar to patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kredītportfeļa un aktīvu apmērs pret kredītiestāžu nozari ir salīdzinoši maznozīmīgs, kā arī jāņem vērā, ka 9 no 62 patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem pilnībā (6) vai daļēji (3) pieder kredītiestādēm vai tām ir būtiska ietekme.

Tabula Nr.3.

2.1. AĢENTU IZMANTOŠANAS IESPĒJAMĪBA

Pēdējos gados aģentu un kredītu starpnieku loma jaunu aizņēmēju piesaistīšanā ir palielinājusies. To diktējusi konkurences cīņa par jauniem klientiem, samazinoties esošo maksāspējīgo klientu lokam, kā arī darījumiem paliekot arvien komplicētākiem (piemēram, pieaugusi nepieciešamība apvienot agrāk paņemtos īstermiņa kredītus vienā). Minētais attiecas kā uz patērētāju kreditēšanas segmentu, tā arī komercdarbības/saimnieciskās darbības kreditēšanu, kā arī migrāciju no viena kreditēšanas veida (piemēram, patēriņa kredītiem) uz citu (piemēram, kredītiem ar hipotēkas nodrošinājumu). Ne reti pie kredītu starpniekiem vēršas personas, kuras ir nonākušas maksāspējas grūtībās, savukārt, patērētāja maksāspējas uzlabošanās gadījumā ir novērotas situācijas, kad kredītu starpnieki tiek izmantoti saistību pārņemšanai no nebanku sektora uz banku sektoru.

Kreditēšanas starpniekiem vai palīgstarpniekiem nav noteiktas licencēšanas vai reģistrācijas prasības, izņemot tādus kredīta starpniekus vai kredīta starpnieka pārstāvjus, kuri piedāvā kredītus, kuru atmaksa nodrošināta ar nekustamā īpašuma hipotēku vai kuru mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu³³.

2.2. SKAIDRAS NAUDAS DARĪJUMI

Līzinga devēji pārsvarā neizmanto skaidru naudu darījumu veikšanā. Savukārt lombardos pārsvarā tiek veikti skaidras naudas darījumi, taču vērojama tendence, ka atmaksa notiek banku kontos. Skaidras naudas darījumi tiek izmantoti arī patēriņa kreditēšanā, kur klātienē sastopas kredīta devējs un kredīta ņēmējs, t.sk. gan kredīta izsniegšanai, gan ikmēneša regulāro maksājumu segšanai. Kredītu devēji, kuri savā darbībā izmanto skaidras naudas darījumus, nereti savā darbībā ir apvienojuši gan lombarda aizdevumu izsniegšanu, gan patēriņa kredītu izsniegšanu skaidrā naudā.

2.3. STARPTAUTISKU DARĪJUMU IZMANTOŠANA

Starptautiski darījumi tiek veikti tikai atsevišķos gadījumos un galvenokārt attiecas uz komercdarbības/saimnieciskās darbības finansēšanu. Piemēram, kad tie tiek izmantoti līzinga pakalpojuma nodrošināšanā, iekārtas, tehnika tiek iepirkta no citu valstu komersantiem. Atsevišķos gadījumos arī pārdota uz citām valstīm. Tāpat starptautiskajos darījumos var tikt izmantots faktoringss³⁴. Distances un patēriņa kreditēšanā novērota ārzemēs strādājošo Latvijas iedzīvotāju kreditēšana. Teorētiski tas nozīmē, ka kredītu atmaksa var notikt arī no šo personu norēķinu kontiem ārzemēs, vai izmantojot maksājumu pakalpojumu iestāžu starpniecību (piemēram, Western Union).

2.4. CITI RISKĀ FAKTORI

2.4.1. Ir konstatēti patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji, kas juridiskām personām vai privātpersonām saimnieciskās darbības vajadzībām izsnieguši nenodrošinātos aizdevumus par lielām summām.

³³ Sk. PTAL 8.² panta pirmo daļu.

³⁴ nākotnes prasījumu finansēšana, piemēram, nosūtīto preču ar atlikto maksājumu pavadzīmju daļēja atmaksa tagadnē

- 2.4.2. Ir komersanti, kuriem mazi apjomi patērētāju kreditēšanā, taču lieli individuālie darījumi komercdarbības/saimnieciskās darbības kreditēšanā.
- 2.4.3. Atsevišķām sabiedrībām, vadoties pēc to iepriekš apkopotā un analizētā darījumu skaita un apjoma patērētāju kreditēšanā, nav izprotami naudas līdzekļu avoti, kas novirzīti komercdarbības/saimnieciskās darbības kreditēšanā.
- 2.4.4. Komerccarbības finansēšanā kredīts tiek izsniegts, taču atmaksa pārskata periodā nav notikusi, vai arī naudas līdzekļi nenodrošinātam kredītam komercdarbības finansēšanai izsniegti un pārskata periodā (6 mēnešos) arī pilnā apmērā atmaksāti.

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem ir sekojoši darbības virzieni:

Darbības virziens	Novērtētā pakalpojuma ievainojamība (piešķirtais vērtējums)
Distances kredīti	Vidēja (0,43)
Patēriņa kredīti	Vidēja (0,47)
Līzīngi un citi ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātie kredīti	Vidēja (0,47)
Hipotekārie kredīti	Vidēja (0,42)
Kredīti pret kustamas lietas ķīlu	Vidēja (0,44)
Kredīti juridiskām un fiziskām personām saimnieciskai darbībai	Vidēja (0,55)

Kopumā ir 60³⁵ uzraugāmie subjekti – kredītu devēji, kuri saņēmuši speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. No tiem ir 23 distances kredītu sniedzēji, 20 patēriņa kredītu sniedzēji, 14 līzīngi un citu ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredītu sniedzēji, 15 hipotekāro kredītu sniedzēji, 18 kredītu ar kustamas lietas ķīlu sniedzēji un 23 kredītu juridiskajām personām un saimnieciskās darbības veikšanai sniedzēji. Savukārt papildus minētajiem kredītportfeļus tikai administrē sekojošs skaits subjektu – 1 distances kredītu sniedzējs, 3 patēriņa kredītu sniedzēji, 2 līzīngi un citu ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredītu sniedzēji, 3 hipotekāro kredītu sniedzēji, 1 kredītu ar kustamas lietas ķīlu sniedzējs un 2 kredītu juridiskajām personām un saimnieciskās darbības veikšanai sniedzēji.

Atzīmējams, ka daļa nozares pārstāvju piedāvā vairākus produktu veidus.

Analīzei tiek izmantoti kapitālsabiedrību iesniegtie dati uz 30.06.2018.

1. DISTANCES KREDĪTI

Distances kredīti ir kredīti, par kuriem tiek noslēgts distances līgums un kurus saņem attālināti. Kredīta produktos un nosacījumos vērojama dažādība – ir kredīti ar atmaksu vienā maksājumā, ar atmaksas grafiku, pieejami dažādi atmaksas termiņi (sākot no 7 dienām, līdz garākiem termiņiem, tostarp beztermiņa), arvien vairāk pieaug tādu distances kredīta veidu kā kredītkartes, kredītlīnijas piedāvājums. Distances kredīti tiek piedāvāti arī preču iegādei internetveikalā. Nozīmīgs faktors distances kredītu sniegšanā ir ātrums lēmuma pieņemšanā un kredīta saņemšanā.

³⁵ Par 2 uzraugāmajiem subjektiem, kuri speciālās atļaujas (licences) saņēma 2018.gada II pusgadā, precīzas informācijas vēl nav.

PRODUKTA APJOMI

Kopumā ir 23 distances kredītu devēji, kuri izsniedz jaunus kredītus, savukārt 1 distances kredītu devējs tikai administrē kredītportfeli. Distances kredīti sastāda lielāko daļu no patērētājiem izsniegtajiem jaunajiem kredītu veidiem. 2018.gada 1.pusgadā tika izsniegti jauni kredīti 126,65 milj.EUR apmērā (t.i., 41% no visiem nozares pārstāvju izsniegtajiem kredītiem patērētājiem), kredītportfeļa atlikums uz 2018.gada 30.jūniju ir 125,4 milj.EUR. Savukārt 2017.gadā kopumā izsniegti jauni kredīti par 238,58 milj. EUR, kredītportfeļa atlikums uz 2017.gada 31.decembri – 122,20 milj.EUR.

KLIENTU BĀZE

Kredīta veidu izmanto patērētāji ar regulāriem ienākumiem, pārsvarā rezidenti. Nav novērojams, ka distances kredītus izmantotu tikai noteiktu ienākumu saņēmēji. Distances kredītus izmanto gan patērētāji ar augstiem, gan ar zemākiem ienākumiem, tomēr pārsvarā distances kredītus izmanto patērētāji, kuriem ir grūtības ar naudas plūsmu, kuri kādu iemeslu dēļ nevar saņemt aizdevumu kredītiestādēs, ar sliktāku kredītvēsturi vai lielāku esošo saistību apjomu, kā arī patērētāji, kuriem kredīts nepieciešams par mazāku summu nekā lielākoties piedāvā kredītiestādes. Pakalpojumu izmantotājiem ir būtisks pakalpojuma saņemšanas ātrums, kuru spēj piedāvāt distances kredītu devēji.

Pārsvarā distances kredītu devēju klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir arī politiski nozīmīgas personas (PNP), to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP.

Tā kā klienti ir fiziskas personas, tad pats klients parasti ir arī PLG.

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumiem, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām.

DARĪJUMU RISKS:

- Skaidras naudas izmantošana
Skaidra nauda netiek izmantota.
- Citi darījumu riski

Trešās personas var veikt aizdevuma atmaksu aizņēmēja vietā. Nevar izslēgt gadījumus, kad kredītu saņem, izlieto un atmaksā trešā persona, nevis līgumā norādītais aizņēmējs.

Pastāv iespēja, ka saņemto distances kredītu izmanto terorisma finansēšanai, kā arī, veicot kredīta atmaksu (tostarp, pirmstermiņa atmaksu), legalizē noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Kredītkaršu gadījumā pastāv NILLTF risks, ja tiek veiktas lielas pārmaksas kredītkartes kontā (ieskaitījumi virs pieejamā kredītlimita), kuras vēlāk tiek izņemtas caur ATM (visā pasaulē, tostarp augsta riska valstīs) un veicot pirkumus. Līdztekus iespējams veikt neierobežotu skaitu iemaksu kredītkartes kontā, kā arī lielu skaitu kartes debeta darījumu dienas laikā. Trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā vai ieskaitīt naudas līdzekļus virs pieejamā kredītkartes limita, kā arī nav izslēgts, ka kredītkarti lieto trešās personas (nevis aizņēmējs). Ar kredītkarti iemaksātos naudas līdzekļus iespējams ļoti ātri pārvest pāri valsts robežām.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS:

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Distances kredītēšanas līgumi tiek slēgti neklātienē, izmantojot distances saziņas līdzekļus (obligāts nosacījums distances kredītu saņemšanā – pieeja internetam vai telefonam). Tiek izmantota neklātienes identifikācija.

Visa tālākā saziņa kredīta darbības laikā notiek neklātienē, līdz ar to pastāv anonimitātes un krāpniecības risks. Lai saņemtu kredītu, nepieciešams aktīvs norēķinu konts kādā no kredītiestādēm, līdz ar to kredītu izsniegšana un atmaksa notiek ar banku pārskaitījumu starpniecību.

- Aģentu izmantošana

Distances kredītu sniedzēji mazāk izmanto starpniekus un aģentus kredītu piesaistē, tomēr tas neattiecas uz internetveikaliem – tie ir nopietns sadarbības partneris kredītu devējiem, kas darbojas preču vai pakalpojumu finansēšanas jomā. Atsevišķi nozares dalībnieki izmanto VAS “Latvijas Pasts”, SIA “Narvesen Baltija”, SIA “Maxima Latvija un citus komersantus kā kredītu starpniekus/palīgstarpniekus pakalpojumu sniegšanai.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts. Pastāv iespēja, ka līdz ar maksājumu izplatību un vienādajām izmaksām uz Eiropas ekonomiskās zonas valstīm arī kredīta izsniegšana var notikt uz norēķinu kontu citā valstī. Valsts risks parādās, ja kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta tādā valstī vai kredītkaršu gadījumā veikti darījumi valstī, kurā ir nepietiekama NILLTFN prasību uzraudzība.

CITI RISKI

Daudzi kredītu devēji izmanto jaunās tehnoloģijas gan klientu identifikācijā, gan nosakot dažādas pazīmes par iespējamu krāpniecību, gan automātisku vai daļēji automātisku lēmuma pieņemšanai u.c. darbību veikšanai.

NILLTFN riski distances kredītiem iekļauj jauno tehnoloģiju (*Fin-tech*) izmantošanu, pakalpojuma vieglo un ātro pieejamību, iespējamu anonimitāti un krāpniecību.

2. PATĒRIŅA KREDĪTI

Patēriņa kredītu pārsvarā izmanto kādas preces vai pakalpojuma iegādei (bieži veikalā vai pakalpojumu sniegšanas vietā). Pakalpojumu izmantotājiem ir būtisks pakalpojuma saņemšanas ātrums. Lielākoties patēriņa kredīti ir ar ilgāku atmaksas termiņu (piemēram, 6, 12, 24, 36 mēneši), veicot ikmēneša maksājumus.

PRODUKTA APJOMI

Kopumā ir 20 patēriņa kredītu sniedzēji, savukārt vēl 3 tikai administrē izsniegtos kredītportfeļus. 2018.gada 1.pusgadā tika izsniegti jauni patēriņa kredīti 61,94 miljonu EUR apmērā (20% no visiem kredītiem, kurus nozares kredītu devēji izsnieguši patērētājiem). Kredītportfeļa apmērs uz 2018.gada 30.jūniju – 129,84 milj. EUR. Savukārt 2017.gadā kopumā tika izsniegti jauni patēriņa kredīti 122,52 milj. EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2017.gada 31.decembri – 120,62 milj. EUR.

KLIENTU BĀZE

Šo kredīta veidu izmanto patērētāji ar regulāriem ienākumiem, pārsvarā rezidenti. Nav novērojams, ka patēriņa kredītus izmantotu tikai noteiktu ienākumu saņēmēji. Patēriņa kredītus izmanto gan patērētāji ar augstiem, gan ar zemākiem ienākumiem. Pārsvarā patēriņa kredītu sniedzēju klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP.

Tā kā klienti ir fiziskas personas, tad pats klients parasti ir arī patiesā labuma guvējs.

Nevar izslēgt iespēju par aizdevuma saņemšanu ar trešo personu dokumentiem.

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumiem, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām. Nav pārliecības, vai visos gadījumos tiek pārbaudīts personu apliecinošā dokumenta derīgums.

DARĪJUMU RISKS:

- Skaidras naudas izmantošana

Pārsvarā kredīta saņemšana un atmaksa notiek ar bankas pārskatījumu starpniecību, tomēr, ja attiecīgais kredīta devējs to pieļauj, ir iespējams saņemt patēriņa kredītu, kā arī veikt tā atmaksu skaidrā naudā. Darījumiem notiekot skaidrā naudā, ir mazāka iespēja pārliecināties par aizņemto līdzekļu tālāku izlietošanu vai arī noskaidrot naudas līdzekļu izcelsmi, no kuriem atmaksā aizdevumu (tostarp, pirms noteiktā atmaksas termiņa).

- Citi darījumu riski

Trešās personas var veikt aizdevuma atmaksu aizņēmēja vietā. Pastāv iespēja, ka saņemto patēriņa kredītu izmanto terorisma finansēšanai, kā arī, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu), mēģina legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS:

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Patēriņa kredīta līgumi tiek noslēgti klātienē pie kredītu devējiem vai to aģentiem, starpniekiem. Tiek izmantota klātienē identifikācija.

- Aģentu izmantošana

Patēriņa kredītu sniedzēji bieži izmanto aģentu (kredītu starpnieki, patēriņa preču veikali) pakalpojumus. Nevar izslēgt iespēju par starpnieku prettiesisku rīcību, izmantojot personas datus, slēdzot kredītēšanas līgumus.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts. Pastāv iespēja, ka līdz ar maksājumu izplatību un vienādajām izmaksām uz Eiropas ekonomiskās zonas valstīm arī kredīta izsniegšana var notikt uz norēķinu kontu citā valstī. Valsts risks parādās, ja kredīta atmaksu tiek veikta no norēķinu konta tādā valstī, kurā ir nepietiekama NILLTFN prasību uzraudzība.

CITI RISKI

NILLTF riski iekļauj nepietiekamu klienta identifikāciju, zināšanu trūkumu par NILLTFN prasībām un neefektīvu iekšējās kontroles sistēmu.

3. LĪZINGI UN CITI AR TRANSPORTLĪDZEKLI VAI CITU OBJEKTU NODROŠINĀTIE KREDĪTI

Lielāko daļu no šiem kredītiem izsniedz kredītiestāžu meitu sabiedrības. Līzingus vai citus ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātos kredītus pārsvarā izmanto transportlīdzekļa iegādei, tomēr tikpat labi patērētājs savā īpašumā esošu transportlīdzekli vai citu objektu var izmantot kredīta saņemšanai kādu citu patēriņa vajadzību segšanai, tostarp esošo saistību apvienošanai.

Līzinga gadījumā kredītu devējs kļūst par transportlīdzekļa īpašnieku, savukārt atgriezeniskā kredīta gadījumā aizņēmējs paliek īpašnieks, bet kredīta nodrošinājumam ir nostiprināta ķīla/komerķīla. Pārsvarā kredīta saņemšana un atmaksu notiek ar bankas pārskaitījumu starpniecību, lielākoties kredītu devējs veic pārskaitījumu uz transportlīdzekļa pārdevēja kontu.

Līzingus un citus ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātos kredītus izsniedz uz noteiktu kredīta atmaksas termiņu (lielākoties maksimālais termiņš nepārsniedz 7 gadus), ar ikmēneša kredīta atmaksas grafiku.

PRODUKTA APJOMI

No nozares kredītu devējiem 14 kredītu devēji izsniedz jaunus līzingus vai citus ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātos kredītus patērētājiem, savukārt 2 kredītu devēji administrē iepriekš izsniegto kredītportfeli.

2018.gada 1.pusgadā tika izsniegti līzingi un citi ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātie kredīti 94,36 milj. EUR apmērā (tā ir otra lielākā patērētājiem izsniegto kredītu grupa, kas sastāda 30% no visu nozares kredītu devēju izsniegtajiem aizdevumiem patērētājiem). Kredītportfeļa atlikums uz 2018.gada 30.jūniju ir 356,35 milj.EUR. Savukārt 2017.gadā kopumā izsniegti līzingi 172,01 milj. EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2017.gada 31.decembri – 324,16 milj. EUR.

KLIENTU BĀZE

Kredīta veidu izmanto patērētāji – rezidenti - ar regulāriem ienākumiem. Pārsvārā klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP.

Tā kā klienti ir fiziskas personas, tad pats klients parasti ir arī patiesā labuma guvējs.

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumiem, apgādībā esošu personu skaitu, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām.

DARĪJUMU RISKS:

- Skaidras naudas izmantošana

Ja attiecīgais kredīta devējs to pieļauj, ir iespējams saņemt kredītu, kā arī veikt tā atmaksu skaidrā naudā, bet šādu gadījumu īpatsvars nevarētu būt liels.

- Citi darījumu riski

NILLTF riski ir mazāki, jo lielākoties izsniegto aizdevumu kredītu devējs pārskaita pārdevējam, tomēr gadījumos, kad kredītu izmaksā aizņēmējam, pastāv risks par aizdevuma izlietošanu sākotnēji paredzētajam mērķim.

Pastāv iespēja, ka, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu), mēģina legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS:

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Līzingu vai citu ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredītu līgumi tiek noslēgti klātienē pie kredītu devējiem vai to aģentiem, starpniekiem. Pārsvārā tiek izmantota klātienē identifikācija.

- Aģentu izmantošana

Līzīga devēji bieži izmanto starpnieku (autosaloni, autoplači) pakalpojumus. Ir bijusi informācija par līzingu devēju sadarbības partneru (autoplači) prettiesisku rīcību, izmantojot personas datus, slēdzot līzīga līgumus.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvārā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts. Starptautisku darījumu izmantošanas daudzums ļoti neliels, valsts risks parādās, ja tiek veikti pārskaitījumi no/uz norēķinu kontu tādā valstī, kurā ir nepietiekama NILLTFN prasību uzraudzība.

CITI RISKI

Citi NILLTF riski ietver nepietiekamu klienta identifikāciju, darījumu uzraudzību, jo īpaši izmantojot kredītu starpniekus.

4. HIPOTEKĀRIE KREDĪTI

Kredītu nodrošinājums ir hipotēka uz nekustamo īpašumu.

Nozares kredītu devēju izsniegto hipotekāro kredītu mērķis ne vienmēr ir mājokļa iegāde vai remonts, kā lielākoties tas ir hipotekāriem kredītiem, kurus izsniedz kredītiestādēs. Daļa hipotekāro kredītu ir dažādu citu vajadzību segšanai, privātam patēriņam un arī esošo parādsaistību apvienošanai.

Lielākoties šādi kredīti jāatmaksā ilgākā laika periodā, veicot ikmēneša maksājumus, to izmaksas ir augstākas.

PRODUKTA APJOMI

Jaunos hipotekāros kredītus izsniedz 15 kredītu devēji, papildus 3 kredītu devēji administrē iepriekš izsniegto hipotekāro kredītu portfeli.

2018.gada 1.pusgadā tika izsniegti jauni hipotekārie kredīti 5,36 milj. EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2018.gada 30.jūniju bija 37,68 milj. EUR. Savukārt 2017.gadā kopumā tika izsniegti jauni hipotekārie kredīti 12,17 milj. EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2017.gada 31.decembri – 38,77 milj. EUR.

KLIENTU BĀZE

Šo kredīta veidu izmanto patērētāji ar regulāriem ienākumiem, rezidenti. Lielākoties šo kredīta veidu izmanto patērētāji ar dažādiem ienākumiem, bieži vien saistības uzņemas arī visa mājsaimniecība, ģimenes locekļi piedaloties saistību izpildē kā galviniekam. Pārsvārā klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP.

Tā kā klienti ir fiziskas personas, tad pats klients parasti ir arī patiesā labuma guvējs.

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumiem, apgādībā esošu personu skaitu, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām. Tiek izmantota klātienas identifikācija.

DARĪJUMU RISKS:

- Skaidras naudas izmantošana

Pārsvārā kredīta saņemšana un atmaksa notiek ar bankas pārskaitījumu starpniecību, darījumu skaidrā naudā tikpat kā nav.

- Citi darījumu riski

Ir iespēja, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu), legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā. Nav izslēdzama iespēja saņemt aizdevumu trešās personas labā.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS:

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Hipotekāro kredītu noformēšana ir iespējama tikai klātienē.

- Āģentu izmantošana

Hipotekāro kredītu devēji sadarbojas arī ar kredītu starpniekiem, kuriem ir jābūt reģistrētiem PTAC³⁶.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvārā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts. Valsts risks parādās, ja kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta tādā valstī, kurā ir nepietiekama NILLTFN prasību uzraudzība.

CITI RISKI

Citi NILLTF riski ietver izkrāptu, negodīgā ceļā iegūtu īpašumu ieķīlāšanu kredīta saņemšanai.

5. KREDĪTI PRET KUSTAMAS LIETAS ĶĪLU

Kredīti tiek izsniegti, saņemot klātienē kustamas lietas ķīlu un nosakot tās vērtību. Lielākoties kredīti tiek izsniegti uz termiņu līdz 30 dienām, ar iespēju pagarināt atmaksas termiņu. Vidējā kredīta summa neliela – 2018.gada 1.pusgadā vidējā kredīta ar kustamas lietas ķīlu summa ir 67,51 EUR.

PRODUKTA APJOMI

Kredītus pret kustamas lietas ķīlu izsniedz 18 kredītu devēji, savukārt 1 kredītu devējs administrē iepriekš izsniegto kredītu portfeli. 2018.gada 1.pusgadā tika izsniegti jauni kredīti pret kustamas lietas ķīlu 20,73 milj.EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2018.gada 30.jūniju bija 6,54 milj.EUR. Savukārt 2017.gadā kopumā izsniegti jauni kredīti 41,34 milj. EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2017.gada 31.decembri – 6,56 milj. EUR.

KLIENTU BĀZE

Šo kredīta veidu pārsvārā izmanto patērētāji ar neregulāriem, neoficiāliem, maziem vai vidējiem ienākumiem vai tādi patērētāji, kuri dažādu apstākļu dēļ (piemēram, pārmērīgas parādsaistības) nevar saņemt cita veida kredītus.

Pieļaujams, ka klientu vidū var būt arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP.

DARĪJUMU RISKS:

- Skaidras naudas izmantošana

³⁶ <http://www.ptac.gov.lv/lv/content/kreditu-starpnieku-un-kreditu-starpnieku-parstavju-registrs>

Lielākoties kredīti tiek izsniegti un atmaksāti skaidrā naudā kredītu devēja klientu apkalpošanas vietā. Darījumos liels skaidras naudas īpatsvars.

- Citi darījumu riski

Nevar izslēgt iespēju par aizdevuma saņemšanu ar trešo personu dokumentiem vai nepietiekamu klientu identifikāciju. Pastāv iespēja, ka kredīta atmaksu var veikt arī trešā persona, savukārt iekļāto kustamo lietu var saņemt klātienē tikai pats aizņēmējs.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS:

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Patērētājs kredītu var saņemt tikai klātienē, arī kredīta atmaksu var veikt klātienē vai ar pārskaitījumu.

- Aģentu izmantošana

Aģentu vai starpnieku pakalpojumi netiek izmantoti.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Kredītu ar kustamas lietas ķīlu darījumiem vietējs raksturs. Nav informācijas, ka kredītu darījumos būtu pārskaitījumi no/uz citām valstīm.

CITI RISKI

Pastāv liels risks pieņemt kā ķīlu noziedzīgā ceļā iegūtas kustamas lietas, jo īpaši gadījumos, ja kredīta piešķiršanā un izsniegšanā ir iesaistīts kredīta devēja darbinieks.

Vērojama mazāka izpratne par NILLTFN prasībām un mazāka iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte.

6. KREDĪTI JURIDISKĀM PERSONĀM UN SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEIKŠANAI

Kredītu devēji piedāvā dažādus kreditēšanas produktu veidus juridiskajām personām un fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai – kredīti bez nodrošinājuma, kredīti ar nodrošinājumu (hipotēka, komercķīla), līzīgi un citi ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātie kredīti, faktoringi, kredīti, kuriem kā norēķināšanās līdzeklis noteikti vekseli, kredīti pret kustamas lietas ķīlu.

PRODUKTA APJOMI

No kredītu devējiem, kuriem PTAC izsniedzis speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, 23 kredītu devēju izsniedz kredītus juridiskajām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai, savukārt 2 kredītu devēji administrē iepriekš izsniegto kredītu portfeli.

Informāciju par kredītu devēju, kuriem izsniegtas speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, darbību ar juridisko personu un fizisko personu saimnieciskās darbības kreditēšanu PTAC pieprasīja un saņēma tikai 2018.gadā.

Kopumā juridiskām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai izsniegtā kredītportfeļa atlikums uz 2017.gada 31.decembri ir 1,3 miljardi EUR, savukārt 2018.gada 1.pusgadā izsniegti kredīti 166,30 milj.EUR apmērā. Jāatzīmē, ka lielu īpatsvaru sastāda kredītiestāžu līzinga meitu sabiedrībās izsniegtie līzīgi.

KLIENTU BĀZE

Pārsvārā Latvijas komersanti un fiziskas personas, kas veic saimniecisko darbību, gan ļoti lieli, tostarp starptautiski uzņēmumi, gan mazie, vidējie uzņēmumi un fiziskas personas. Nevar izslēgt risku, ka klientu starpā ir čaulas kompānijas. Nav informācijas, vai klientu vidū ir sabiedriskās organizācijas.

DARĪJUMU RISKS:

- Skaidras naudas izmantošana

Pārsvārā kredīta saņemšana un atmaksa notiek ar bankas pārskatījumu starpniecību, tomēr nevar izslēgt iespēju kredītu saņemt un veikt tā atmaksu skaidrā naudā. Darījumiem notiekot skaidrā naudā, ir mazāka iespēja pārliecināties par aizņemto līdzekļu tālāku izlietošanu vai arī noskaidrot naudas līdzekļu izcelsmi, no kuriem atmaksā aizdevumu.

- Citi darījumu riski

Līzinga gadījumā, kas ir vispopulārākais kredītēšanas produkts, NILLTF riski ir zemi, jo pārsvārā izsniegtais finansējums tiek pārskaitīts pārdevējam. Citādi ir gadījumos, kad kredītu izsniedz aizņēmējam - nav zināms, cik lielā mērā un vai pietiekami kredītu devēji pārliecinās par izsniegtā aizdevuma izlietošanu, līdz ar to ir risks, ka saņemtos līdzekļus izmanto terorisma finansēšanai. Savukārt, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu vai neregulārus maksājumus) iespējams izmantot noziedzīgā ceļā iegūtus līdzekļus. Faktoringa gadījumā pastāv fiktīvu debitoru un fiktīvu rēķinu risks, līdz ar to ir būtiski, cik rūpīgi kredītu devējs ir izvērtējis klientu pirms aizdevuma piešķiršanas.

Trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā.

Tiek slēgti darījumi bez nodrošinājuma ar neregulāru norēķinu ciklu.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS:

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Kredītu noformēšana ir iespējama tikai klātienē.

- Aģentu izmantošana

Kredītu devēji izmanto starpnieku un aģentu pakalpojumus, tomēr nav informācijas par to apjomiem.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvārā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr, piemēram, līzinga gadījumā līzinga objekts (iekārtas, transportlīdzeklis u.tml.) var tikt pirktas no citas valsts.

Izpratnes trūkums par NILLTFN prasībām, nepilnīga iekšējās kontroles sistēma (it sevišķi kredītu devējiem, kas nav kredītiestāžu meitu sabiedrības), t.sk., veicot klienta izpēti, noskaidrojot klientu patiesos labuma guvējus, pārliecinoties par finansējuma izlietošanu un atmaksāto līdzekļu izcelsmi.